

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Ishaja vsak
dan in raven
nedeli in
praznikov.

LETO—YEAR XI.

Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL. PETEK 15. FEBRUARJA (FEBRUARY) 1918

STEV.—NUMBER 29.

Blished and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 5, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. E. Burleson, Postmaster General.

DELAVSKE RAZMERE V ČIKAŠKIH KLAVNICAH.

Organizator unije je pričal, da delavci ne žive, temveč samo životarijo.
Avtokracija velemešarjev.

Vladna preiskava.

Chicago, Ill. — Z zanimanjem podušali sledili John Kikulski, organizatorju "Ameriške avske federacije," ko je prednikom Alschulerjem alkali delavne in delavske razmere v vnicah. Bila je prava obtožba velemešarjem, ki radi načajo v vlogi mecenov, zanemarja pa svoje delavce, ki zanje ga in katerim se imajo zahvaliti bogastvo, ki so ga nakupili v let.

Kikulski je živo nariral razmere delavskih družin, o katerih dejal, da veljajo za petdesetkov delavskih družin, katerih gospodarji so rojeni v tujstvu.

Želim, da povem to kot prav v navzočnosti obratnih ravnav, je rekel osivelj zastopnik avstva in je obrnil svoje odkriči proti superintendentu in okatom velemešarjev. "Proteti hočem proti pretepanju delavcev s količjo po stražarjih in čudih, če delaveci malo kasno stojijo v vrsto. Želim protestirati slabemu ravnanju s tujezmimi delavci po teh možih, katere im izvabili brezvestni agentje in so zapustili stari kraj, da se snejo izkoričanju po avtočnih vladah v nadi, da gre dočelo, v kateri je osebna svetoma."

Želim navesti en sam dogodek mnogih, ki sem ga preiskal," nadaljeval Kikulski. "Ko sem bil na dom delaveca — Poljaka, ki ni prišel od dela, mati je šla delati, in sedem malih je sedelo okoli majhne pekuhni brez nogavic in čevnega nogah."

All ti delavci zaslužijo toliko hrana, da nekaj prihranijo za smrt ali bolezni v njih inih!" je vprašal Frank P. Ash, advokat za delavke orga- cije.

Saj komaj životarijo — ne pa je vzkliknil Kikulski. "Se mi ne morejo na to, da si kaj ranijo."

All so take razmere — splošne tujezmiski delavci v sklavih!" je vprašal John Fitzgerald, predsednik "Delavske fe- cije" v Chicagu.

Well, nočem reči, da vedina," rekel Kikulski, "toda 50 od- kov inozemskih delavcev živih razmerah."

Kikulski je na to izpovedal, da naj z delavkami ravnotako ino kot z delavci. Celo de- v delikatnem zdravstvenem ju delajo v težki klavniški stari. Dodal je, da je večina o- tujezmiskih staršev strašno marjena.

All odkar so Poljaki in drugi v zadnjih šestih mesecih ali bolj neodvisni, so importi v velikem številu zamorcev," izpovedal Kikulski. "Videli jih sam, ko so zapustili železniške postaje in so jih naložili na dan."

Koliko zamorcev dela v klav- h?"

Okti osem tisoč," je odgovoril Kikulski.

John Kennedy, predsednik or- zacije klavniških delavcev, ki je zastisan pred Kikulskem, je bil odprt, da pri prihodnjih vah zmaga tista stranka, ki prejela v svoj program držav kontrole nad železnicami, rud- in klavnicami.

Ali ni sramota, da taki v cu- običeni in umazani možje h, kot jih vidite v ozadju sode- dvoran, garajo in daru- svojo Evljenja v industriji, pod največ profita," je rekel Crowder je odločil, da rudarjevne premeste v druge razreze in niso izvzeti od vojaške službe.

RUDARJI NISO OPREŠČENI VOJAŠKIM NABOROM.

Washington, D. C. — General Crowder je odločil, da rudarjevne premete v druge razreze in niso izvzeti od vojaške službe.

DELAWSKA REZERVNA ARMADA V ILLINOISU.

V uradnih krogih upajo, da se tekmo tedna priglasi za delo v ladjedelnicah do 100.000 mož.

DELAVSTVO LEVRSUJE DOL- NOST.

Chicago, Ill. — V dobro podu- denih uradniških krogih govor, da so izgledi za nabor delavske rezervne armade v državi Illinois dobr. V teh krogih upajo, da se v tekmo tedna priglasi za delo v ladjedelnicah do 100.000 delavcev, dasiravno jih odpade na državo Illinois le 25.662.

Kljub temu da je odšlo že načelo delavcev v ladjedelnice in mornarske tovarne in so se pri- glasili drugi tisoči, da so pri volji oditi v ladjedelnice, ko jih pozove vlada, ni slišati v Illinoisu, da žene zavzemajo mesta delavcev.

Delavstvo v državi Illinois je precej dobro organizirano. Storilo je svojo dolžnost v vojni in je pri volji jo še dalje vršiti, in to je morda vzrok, da se ne upajo na nadzorni podjetniki na dan z agitacijo, da žene prevzamejo mestna delavcev v tovarnah. Če bi se podjetniki državili izvršiti kaj takega, bi jim organizirano delavstvo hitro zamašilo usta.

TAJAJOJI LED POVRZČA NEVARNOŠT POPLAVE.

Chicago, Ill. — Nevarnost poplave v mestu in okolici je minima. Hladnejše vreme, ki se je pojavilo čez nedelje, je omajilo nevarnost. Največjo nevarnost tvori led tajajodi led, ki poča in se loči na rekah in potokih v severnem Illinoisu.

Poročila o naraščanju vode v Little Calumetu so povzročila precej razburjenja med obrežnimi prebivalci. Delaveci so razstrejali led v potokih Spring in Hickory pri Jolietu. To je pomagalo v nevarnosti, da voda prestope bregove je minila. Reka Des Plaines je prestopila nizke bregove v bližini Lyonsa, toda nevarnosti ni, če se ne vlije dež.

ZVEZNA ZBORNICA JE ZA PO- DALJŠANJE ROKA ZA ZAVAROVANJE.

Washington, D. C. — Zbornica je sprejela rezolucijo, ki podaljšuje rok za zavarovanje vojakov in mornarjev od 12. februarja do 12. aprila.

Sins, predsednik odseka za meddržavno trgovino, je priporočil podaljšanje roka v interesu vojakov, ki so v Franciji.

ŠTEVJE "TUSCANIE" POKO- PANE.

Washington, 14. feb. — Iz Škotske poročajo, da so v torek pokopal 164 ameriških vojakov, ki so izgubili življenje na torpediranem parniku "Tuscanie" pred enim tednom. Med pokopanimi je 33 mož, katerih ni bilo mogoče spoznati.

Po neuradnih poročilih znaša število mrtvih 267 mož. 136 vojakov je pogrešalo in njihova tripla so najbrže izgubljena v morju.

Pogreb se je vrnil z vojaškimi častmi in vse prebivalstvo v okolici se ga je vdeležilo kljub temu, da je dež ili kakor iz škafa. Grobovi Američanov se nahajajo na obrežju morja tik visokega skalnatega roba od koder je romantičen razgled. Vsem žrtvam bodo postavili en sam spomenik.

HAMMONDSKI SALUNARJI SE PRESELJUJU V ILL- NOIS.

Hammond, Ind. — Tukajšnji saluni morajo zapreti vrata dne 2. aprila. Govorica pa zdaj gre o kolik, da se mnogi salunariji preselejo v West Hammond, Ill., ki se nahaja ob meji med državama Indiana in Illinois.

AMERIŠKA ARTILERIJA POMAGA FRANCOZOM.

Francozski čete so zmagale s pomočjo ameriških topničarjev. Indijanci na ameriški fronti.

AVSTRIJSKA OFENZIVA V ITALIJII.

Paris, 14. feb. — Uradno javlja, da je pri včerajnjem francoskem napadu v Šampanijski sodeloval tudi ameriška artilerija, ki stoji in več baterij.

Rim, 14. feb. — Avstrijske čete pod vrhovnim vodstvom generala Borovička so danes ponovil napade v dolini Fiemela. Napadi so bili takoj odbiti.

Paris, 14. feb. — Bolo pada je bil danes sposnan krivim spionom pred vojnim sodiščem in obsojen na smrt.

Ameriški Indijanci na bojišču. Amerišak fronta v Franciji, 14. feb. — Okrog 200 Indijanov pleša Slovix iz oddaljene rezervacije v severni Dakoti je nedavno prile do gotovo milijarsko enoto na ameriško fronto v Franciji. Indijanci so pod poveljništvo svojega poglavarja Johna Glassa. Indijanci so dodelili oddelkom pri transportnem delu, toda govorito število jih je tudi na bojni duci. Pred odhodom v Evropo so imeli indijanski vojaki "vojni plas" v rezervaciji in, stari vodja John Glass jih je navduševal, da se morajo boriti ravno tako slavno, kakor so se borili njihovi očetje proti bolončcem.

Ni ameriški fronti je bolj mir, od zadnje ureda. Vreme je postal mešeno in delevno, vsied česar je artilerija prenehala s sistematičnim obstrjevanjem nemških zakopov. Nemci so popolnoma zavzeli.

Poročila o naraščanju vode v Little Calumetu so povzročila precej razburjenja med obrežnimi prebivalci. Delaveci so razstrejali led v potokih Spring in Hickory pri Jolietu. To je pomagalo v nevarnosti, da voda prestope bregove je minila. Reka Des Plaines je prestopila nizke bregove v bližini Lyonsa, toda nevarnosti ni, če se ne vlije dež.

Uspomni francoski napadi.

London, 14. feb. — Včeraj se je vrilo bojevanje v večji meri na zapadnem bojišču. Francoske čete so napadle na več kot eno miljo širokem ozemlju južnozapadno do Butte de Meailla v Šampaniji in prodrije prve tri čete nemških zakopov. Parisjavila, da je bilo ujetih več kakor sto Nemcev.

Drugi francoski napad je bil izvršen med gozdoma La Petre in Mort Mare na planjavi Woervre; tam so napadnici prodrije do čete nemške zakopne čete. Vzhodno od tega kraja so ameriški čete.

Iz francoskega vojnega stanja javljajo, da imajo Nemci zdaj na zapadni fronti 112 divizij vojaštva na bojni črti in 63 divizij v rezervi. Ako se računa 12.000 na divizijo, tedaj šteje nemška armada 2.100.000 mož.

Z angleškega dela fronte ni nič novoga. Iz Rima poročajo, da so Avstro-Nemci zopet zelo aktivni v benskih gorah.

19 parnikov potopljensih.

London, 14. feb. — Admirallata poroča, da so mine in submareinke v prejšnjem tednu potopile trinajst trgovskih parnikov nad tonazo 1600 in šest manjih ladij. Poleg tega so potopljene tri ribiške ladje.

V tem času so bile potopljene tudi štiri italijanske ladje nad 1600 tonami.

OPĆICE ODPUBIČENI RADI PI- JANOSTI V UNIFORMI.

El Paso, Tex. — George W. Baker, infanterijski ladjnант drugega razreda je bil odpuščen iz armade, ker ga je vojno sodišče spoznalo krivim, da je bil pijan v uniformi.

VРЕМЕ.

Severni Illinois: V petek deloma oblačeno in mrzlo. Močni južni vetrovi, ki so včeraj topili višoko nakupljen sneg, preidejo v severozapadne. Povprečna temperatura v zadnjih 24 urah 42. Solnce izhaja ob 6:47, zahajaj ob 5:22.

NEMČIJO JE STRAH PRED RUSKIM MIROM.

Nemci tožijo, da miru brez pogodbe ne more biti. Trockij jim je sfinga. Rusija mobilizira rdečo armado. Rumunaka se noči poda. Avstrija ne daje rada čet na zapadno fronto. Govorice o separatnem miru. Nemški socialisti zahtevajo javno debato v rajhstagu o Wilsonovem programu.

Amsterdam, 14. feb. — "Zeitung am Mittag" v Berlinu piše, da je demobilizacija staro ruske armade prikrita mobilizacija nove rdeče armade. Bolševiki bodo skušali organizirati armado milijonov s bolševiško kampanjo v obmejnih državah.

Amsterdam, 14. feb. — Dunajski listi so prinesli prve komentarje k nadzornemu govoru predsednika Wilsona. "None Frei Presse" piše, da Wilson izgublja čas, da mora biti naredil razvod med Avstro-Ogrsko in Nemčijo.

Amsterdam, 14. feb. — Nemško časopisje se muči z vprašanjem, kaj prav za prav pomeni razglasleni mir z Rusijo. Čim bolj razpravljajo o tem vprašanju, tem manj so zadovoljni. Berlinška "Zeitung am Mittag" pravi, da se bo nadaljeval stari kaos in da bo Nemčija moralis drasti na russki fronti večji del armade za obrazbo moje. "Tagesschau" piše, da je nastal mir zato, ker Rusija nima več armade, toda mir brez prvega zaključka in podpisane pogodbe ni vreden nič in četverosvezna mora gledati, da se doseže sporazum z ruskim narodom. "Lokalanzeiger" se je, ker so se Nemci zastonj veselili pričakanega miru in dostavlja, da je Trockij sfinga, katero ne razume.

Amsterdam, 14. feb. — Iz Nemčije so danes prišli razburjeni glasovi, da so russki bolševiki prevrnili Nemčijo v razglasom miru in odredbo za razročitev armade. Berlinški listi javljajo, da je bolševika vladila tri ure po izdani na redbi za demobilizacijo obelodanih ladij. Izjavilo, v kateri preklicuje na redbo. Nemci sklepajo iz tega, da je naredba za demobilizacijo Trockijev trik.

Pritisak na Avstrijo za separatni mir.

Washington, 14. feb. — Za upna uradna in diplomatska poročila, ki so prišla danes iz Sveti, pokazujejo, da je Astro-Ogrska pod velikim pritiskom za separatni mir. Pritisak prihaja od znotraj in zunaj. Revolucionarni duh je precej razširjen po vsej dvojni monarhiji in vlaži na boda pred vodstvom. Ogri se že vsled tega, ker Nemčija zahteva da gredo ograke divizije iz vrednosti.

Rumunija je prerašla ultimatum. Washington, 14. feb. — Rumunsko poslanstvo je včeraj prejelo brezidno brzojavko iz Jaza preko Soluna, da je rumunska vladva prezira zahtivo Nemčije, da se mora v dvajsetih urah izreči za mir. Brzojavka nadaljuje, da bo Rumunsko vreda ostala ali poginila za zavesniško sivo.

Rumunske čete so zasedle mesto vse Besarabijo, ki je pred kratkim proglašila neodvisnost. Bolševike čete so premagane in umaknile so se iz dežele. V Besarabiji je provizorična vladva. Rumunska vladva prezira zahtivo Nemčije, da se mora v dvajsetih urah izreči za mir. Brzojavka nadaljuje, da bo Rumunsko vreda ostala ali poginila za zavesniško sivo.

Tukaj preročujejo, da bodo zvezni pridelci ofenzivo na Balkanu z namenom, da olajšajo pritisak na Rumunsko, ako se zadruži postaviti v bran proti Avstriji in Nemčiji.

Nemški revolucionarji na delu. Amsterdam, 14. feb. — Nemško civilno prebivalstvo je zoper vskipelo vsled priprav za novo ofenzivo na zapadni fronti. Kakor javljajo z mejo, je delavsko ljudstvo v Nemčiji preprčeno, da Hindenburg ne bo dosegel odločilne zmage, zagnal pa bo v smrt stotisoč mož. Ravno ta misel se razširja tudi v nemški armadi.

(Dalej na 3. str. 1. kol.)

PROSVETA

GLASILLO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglašev po dogovoru. Rokopisi se ne vrnejo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada \$5 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri meseca; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.15 za tri meseca.

Naslov na vse, kar ima stik s Hodom:

"PROSVETA"

2857 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenske National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovenske National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2857 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4838.

Datum v obiskovanju n. pr. (December 31-17) podajte vsega imena in naslova posameznika, da vam je s tem dnevom poteka naročnina. Posredujte jo pošiljanje, da se vam ne ustavi list.

Ruski mir.

Kongres ruskih delavcev in vojakov je končal vojno s centralnimi državami, toda bolševiki niso podpisali mirovne pogodbe. "Z imperialisti in kapitalisti ne podpišemo nobene pogodbe", izjavlja Trockij z ostalimi bolševiškimi komisarji vred v Petrogradu.

To je zopet nekaj novega v zgodovini držav. Dosej so vojskujoče države navadno izbrale najbolj prefrigane diplome, ki so sedili okrog zelene mize v dobro zastrupeni sobani in na tihem barantali z deželami in podložnimi narodi. Ko je bila kupčija sklenjena, so podpisali pogodbo, ki se je navadno začenjala: "Odslej bomo živel v miru in prijateljstvu . . ."

Avstro-Nemčija s svojo ohromelo srednjeveško vladajo tudi hotela, da se na ta način sklepa mir z Rusijo. Gladkojezični diplomati, ki so prinesli s seboj že tiskane zemljevide nove nemško-ruske meje, so zahtevali, da se vrše pogajanja tajno, toda zastopniki nove Rusije so prisilili obole imperialiste, da se govori o miru javno. Brestlitovška konferenca je bila prva v zgodovini z javnim razpravljanjem o miru in to je zasluga bolševikov, kar jim je priznal predsednik Wilson in podprt je njihovo akcijo s tem, da se je tudi on izrekel za javno mirovno pogajanje.

Zdaj pa pride mir brez pogodbe. Svet se čudi in pruski junkerji so razočarani. Rusija noče vojne in kliče svojo armado domov, toda mir ni podpisani. Kam smo prišli? Vsememci se boje, da je to nova past za nje; vsememci listi pišejo, da je Trockij nerazumljiva sfinga in tarejajo, da ruske fronte še ni konec. Orgije veselja na Dunaju in v Berlinu je pohrustal velik maček. In kako ne bi? Rusija izjavlja, da je konec vojne, ali o pogodbi, ki vsebuje aneksije na debelo, ne mara nič slišati.

Svet, ki je tako navajen starih formalnosti, ceremonij, deklamacij, ocenašev in drugih črvivosti iz predpotopne dobe, ne more razumeti. Ali je mir sploh mogoč brez podpisane pogodbe ali ni? Rusi pravijo, da za nje vojna končana. Dali je končana tudi za Nemčijo? Ruski zakopi bodo kmalu prazni, toda v Berlinu ne vedo, ali naj zmanjšajo ali povečajo armado na vzhodni fronti. Kdo naj jamči ruskemu narodu, da bo kajzer miroval, ko pa nima črnega na belem, da so se Rusi brezpogojno podali?

To uganko je pomagal razvozljati med drugimi tudi Ilija Tolstoj, sin slavnega ruskega pisatelja in filozofa. Ilija se nahaja že nekaj časa v Ameriki in na njega se sklicujemo zato, ker ni bolševik. Tolstoj je sicer za svobodo Rusije, ni pa za to, da bi edino delavci in kmetje imeli glavno besedo v novi republiki. Ameriški listi so že parkrat natisnili intervjuje z Ilijom, ki so naperjeni proti bolševikom. Toda Ilija je v svojem zadnjem intervjuju povedal nekaj novega in nekaj zelo pametnega, kar je zelo zančilno za nasprotnika bolševikov. Povedal je sleden:

"Vsakemu opazovalcu, ki globoko presoja razmere, kakršne so v resnicu, mora biti zdaj jasno, da Rusija ne more več voditi vojne s centralnimi državami. Toda sovražnik se ne gane s svojega mesta. Sovražnik stoji ne-premično, kakor da bi bil prikovan k tlom. Kajzerjeva armada, ki je prej tolkla svojo pot v Rusijo z ognjem, mečem in krvo, stoji zdaj mirno sto milij prod od praznih ruskih zakopov in cele tri mesece ni več storila niti enega koraka naprej . . . Kaj je paraliziralo Nemce? Velika ruska armada? Novi topovi? Sila orožja? . . . Ne! Ustavila jih je ideja. V Rusiji je vstala sila, kolosalna sila, katere se avtokratična Nemčija boji bolj kot orožja, bolj kakor armade 10,000,000 mož. V Rusiji je danes nekaj, česar se Nemci ne upajo napasti. To je ideja."

Dokler se je Rusija borila z orožjem, so Nemci prodirali dalje; to se je godilo tudi po revoluciji. Ko so pa vstali bolševiki, je bilo naenkrat premirje in zdaj je konec vojne na ruski fronti. Mogoče bi ne šlo tako gladko, ako bi bolševiki nadaljevali vojno.

Ne da se utajiti, da je eliminacija Rusije z bojnega pozorišča materialna izguba za zaveznike, ki bodo morali napeti več moči na zapadu. Ali vojne v splošnem še ni konec in zato je fantazija govoriti, da ima Nemčija vse ugodnosti na razpolago. Pogodba "miru in prijateljstva" z Nemčijo in Avstrijo ni podpisana, ker bolševiki dobro vedo, da miru in prijateljstvu z imperialisti in kapitalisti ne more biti. Rusija bo nadaljevala vojno proti vladajočemu razredu v centralnih državah na drugi način — in ta vojna bo za kronane razbojnike v Berlinu in na Dunaju miljonkrat bolj katastrofalna, kakor bi bila z orožjem. Ilija Tolstoj govoril resnično. Sila nove ideje je močnejša kot vse kajzerjeve armade in ta sila bo zmagala.

Razmere v Srbiji pod okupacijo.

Bern, Švica. — Situacija v Srbiji v času, odkar je okupirana od Avstro-Ogrske in Bolgarije, je opisana v memorandumu, ki ga predložila socialistični poslane srbske skupštine M. Koslerovič in tajnik socialistične stranke v Srbiji, Dušan Popovič Camille Huysmann kot zastopniku nizozemsko-skandinavskega odbora.

"Freie Zeitung", ki je pričela s dokument, pristavlja, da ni nobenega dvora o resničnosti tega dokumenta; njegov pisec je na famozni zimmerwaldecki konferenci leta 1915 zvrzel proti zaveznikom tako sovražno stališče, da je vzbudilo med vladami centralnih zaveznikov splošno zadovoljstvo nad njegovim nastopom in avstrijske vladi mu je dovolila povratak v Srbijo po avstro-ogrskem ozemlju. Srbija takrat še ni bila okupirana po avstro-ogrskih in bolgarskih četah. Ker je bil očitve razmer, ki so od tistega časa nastale v Srbiji in ker je videl tiranijo, ki jo uprizorajo avstro-ogrski in bolgarski vojaški oblasti, je spremenil svoje mišljeno ter pred javnostjo razgljal vsa nasilja, ki jih v Srbiji uprizorajo osvojitelji.

"Vsa administracija Srbije — pravi s memorandum — od strani Avstro-Ogrske in Bolgarije nič druga, kakor nadaljevanje vojne proti mirnemu prebivalstvu. To ni administracija osvojitev, nego kasenska ekspedicija od strani Avstro-Ogrske in bolj od strani Bolgarije. To je najlepši izraz avstro-ogrškega in bolgarskega vladanja v Srbiji."

Obe vladje čutita, da jim ne bo mogoče obdržati Srbije po sklenjenem miru, vsled tega je njih namen, da jo popolnoma uničita in s tem napravita nesposobno za nadaljnjo eksistenco. Na žalost se jim je to že deloma posrečilo. Vsled tega je dolžnost civiliziranega sveta, da vzdigne svoj glas v obrambo Srbije in zabrani osvojitevom dokončati njihovo pogubljeno delo.

Bile so nemške čete, ki so pričele prodirati v Srbijo leta 1915 in ki so pričele izvravljati svojo pogubljeno taktko; niso se zadovoljile z velikimi zalogami zaplenjenih potrebnin, nego so prisilile srbske seljake, da so morali prehranjevati cele mesece brevestiščne nemške čete, ki so bile na poti čez Balkan v Malo Azijo.

Ekonomske stanje v Srbiji je bilo žalostno že pred vojno in to v toliki meri, kot v nobeni sedaj v vojno zapleteni državi . . . Kako so osvojevalni "nosilec kulture" reševali to situacijo? H groznejemu vojnemu bremenu, ki je tišalo k tlon revno srbsko prebivalstvo, so pridejali že krutost osvojitevne sistema, ki je vodil Srbijo vsled njihovih ropov po poti ekonomskega poguba. Kar niso mogli Nemci v mnogih mesecih njihove okupacije "spraviti v red", so izvršile avstro-ogrške vojne oblasti v dveletni dobi . . . Prvo, kar so storile okupacijske avtoritete, je bilo, da so internale brez varoka in brez visoke politične potrebe 150,000 mož izmed civilnega prebivalstva in jih poslali v Avstro-Ogrsko. S tem so oropali Srbijo njihovih zadnjih rezerv moskih delavcev in brevestiščne družine so s tem izgubile svoje reditelle. Stotisoč otrok, žensk in starejših ljudi je bilo usled tega izpostavljeni nevarnosti lakote. Internale so pričakovali grozne prekušnje, njihova zemljišča v Srbiji so pa zmanjšala njihovih pridihnih rok, da bi jih obdelavale. To je bil prvi in najvažnejši akt vojaških avtoritet, kar se tiče ekonomskega življenja Srbije.

Ko so vojaški oblasti položile svojo močno ruko na zadnje ostanke za delo sposobnih mož, so pridele s pogubnim revolucionarnim delom.

Naslov na vse, kar ima stik s Hodom:

"PROSVETA"

2857 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenske National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovenske National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2857 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4838.

Logo PROSVETA

SLOVENSKO REPUBLIČANSKO ZDruženje

Sedež v Chicago, Ill.

IZVRŠEVALNI ODBOR:

Frank Bostich, Filip Godina, Frank Kerže, Martin V. Kond, Etbin Kristan, Anton J. Terbovec, Jože Zavertnik.

NADZORNKI ODBOR:

Ludvik Benedik, Matt Petrovč, Frank Varanič.

CENTRALNI ODBOR:

John Ermene, Ivan A. Kaker, Anton Motz, Frank Mravlja, Jacob Muha, K. H. Pogličić, Matt Pogorele, John Renz, Joseph Steblaj, Frank Šava, Frank Udovčič, Andrew Vidrič, Stefan Zabrič, Leo Zakraješek, Anton Zlogar, Jos. Fritz, J. Judnič.

(Opomba: Zastopniki organizacij in listov, ki se dozajdajo in ne priglasili, postanejo člani centralnega odbora, čim se pravilno prijavijo in izjavijo, da se strinjajo s temeljnimi načeli S. R. Z. Naslov za pisma in deinarske politike je slediti: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.)

Slovenskemu Republičanskemu združenju so se doslej pridružile sledeče organizacije: Slovenska Narodna Podpora Jednota; zastopnik Anton J. Terbovec in Matt Petrovč.

Jugoslovanska Katolička Jednota; zastopnika: Anton Motz in Matt Pogorele.

Slovenska Svobodomiselnna Podpora Zveza; zastopnika: Frank Bostich in Anton Zlogar.

Slovensko Podporno Društvo sv. Barbare in Slovenska Delavška Podpora Zveza; zastopnika: Andrew Vidrič in Ivan A. Kaker.

Jugoslovanska Podpora Zveza "Sloga"; zastopnika: John Emen in John Rezel.

Slovenski Delavški Sokol "Chicago"; zastopnik: Ivan Kukar.

Slovenska sekcija Modern Woodman v Chicago; zastopnika: Joseph Steblaj.

Slovenska sekcija Jugoslovanske Socialistične Zveze; zastopnika: Filip Godina in Frank Šava.

Društvo Slovenija Č. S. P. B. J.; zastopnik: Frank Udovčič.

Slovensko samostojno mladinsko podporno društvo Dania v Chicagi; zastopnik: Frank Mravlja.

Slovenski Socialistični Klub (samostojen) in Slovenska Čitalna v Milwaukee, Wis.; zastopnik: Leo Zakraješek.

Zveza "Slovenski Izobraževalni Dom," Franklin, Pa.; zastopnik: Stefan Zabrič.

Slovenski Tamburaški in Pevski Zbor "Lira" v Chicago; zastopnik: Jacob Muha.

Glasila S. R. Z. so sledi:

Prosveta, zastopnik: Jože Zavertnik; Glas Naroda, zastopnik: Ludvik Benedik; Glas Svobode, zastopnik: Martin V. Konda; letarice, zastopnik: Etbin Kristan; Slovenija, zastopnik: Frank Kaker; Čas, zastopnik: Frank Kerže.

so nastale med malimi narodi pod avstro-ogrsko tiranijo. Eden teh govornikov (ime mi ni znano) je rekel med drugim sledi: "Ako bi tvoja mati vedela, da se ti braňiš boja proti kajzerju in ljudem, ki so vrgli naš narod v brezno predavanja in tuge, na kolenih bi te prosila: Idi, sinko in pomagaj k naši reditvi . . ."

Slovenci klub temu niso hoteli ostati; večina je bila že pošaljana domu. Eni so ostali in skoro vsi drugi Sloveni.

Predno so odšli, so jim častniki dobro povedali, da ne razumejo, zakaj je Amerika v vojni in da se bori tudi zanje, ki so odklonili svojo pomoč v vojni službi. Sloveni smo čudni ljudje. Ne rečem, da vsi, ampak mnogi vendar; pričovedujemo Ameriki, kako smo bili zatrani in da pričakujemo od nje, da se zavzame tudi za naš narod. Ko je pa treba v tem boju tudi pomagati, tedaj se pa ustrelimo in prepustimo bojevanje drugim. Tolajšivo dejstvo je, da niso vsi taki.

Povedalo se nam je od več strani, da se nedržavljavo, ki so pričeli iz držav centralnih zaveznikov ne bo posiljalo na bojno polje do skrajne sile, nego bi se jih potrebovalo v ameriških vojaških tabornih. Ker pridigari ni skrbel za svoje in otroke.

Sveti mož je ugovarjal in rekjal, da ni lenuh. Opravil je taka dela, ki mu jih je ukazal. Sledi bog, kateremu je on posvetil, da skrbi za družino.

Boji med Nemci in Bošnjaki Italija

Milan, Italija, 14. feb. — Atstrijski ujetniki pripovedujejo, da nemški in avstro-ogrski vojaki v severni Italiji izvršujejo danes v napredku največje brutalnosti, čine in vandalizem. V Vidu Nemi oropali sieherno hišo vse, kar se je dalo odnesti, so nesli in poslali v Nemčijo. Prodajajo so alekli oblike s telekom.

V divji tekmi za prizore pripovedujejo, da večkrat popadejo med nemški in avstrijski vojaki. Viden je bil krvavi boj med Nemci in Bošnjaki; atirinjat Nemci v trije Bošnjaki so bili ubiti predno so druge čete naravnimi. V Polo Cattaro so bili ubiti krvavi boji med Nemci in Bošnjaki.

Italijanski ujetniki, ki so graditi ceste za avstro-ogrško armado, nimajo kaj drugega, sti, kakor konjsko mrežico.

Troja nekdanja četrtnika solene roke.

"All right," sem si mislil, "pa

RUSKI MIR MUČI NEMCE.
(Nadzorevanje s prvo strani)

V torek jutraj je bil v Berlinu pokrit s plakati, ki so jih prejšnjo noč tajno nabil socialisti. Na plakatih se čita, da hočejo pruski militaristi uničiti drugi milijon vojakov z namenom ofenzivno na zapadu in delavstvo se pozivajo, da naj prepreči priprave za novo žaljenje s podvojenimi zahtevami za mir. Ved socialistov je bilo až retiranjih vseh obtožbe, da so v zvezi s plakati in letaki.

Austrija se ne mora boriti z Ameriko?

Amsterdam, 14. februar. — Ž Dužna prihajajo vesti, ki namigajo, da je separatni mir med Avstro-Ogrsko in zavezniški skupno stvar. Avstrijski generalni štab je baje proti temu, da bi se avstrijske čete borile na zapadni fronti, kjer morda pridejo v dotik z ameriško armado. Med prebivalstvom v Avstro-Ogrski tudi naravnih velik odpor proti vojskovanju z Angleži in Američani.

Kolikor je znano, so maršal Hindenburg, general Ludendorff in kronprinc izdelali mirovni program za Nemčijo in cesar Viljem II. dr. Kuehlmann sta ga odobrili. Ta program je sledil:

Na vzhodu se razstegne nemška ceja do Nareva in Njemens in zazema trdnjava Novo Georgievsk, sicer Grodno in Kovno s prisnežnjimi Litva, Kurlandija, Livenja in Estonija, iz katerih naravnih Nemčija avtonomni protektotat, ki ji bo služil za vir potreb in v bodočih vojnah. Vprašanje Poljske je prepričeno Avstriji in morda Ukrajini.

Ludendorff je uredil meje med Litvo in naredbo dne 1. februarja, ki spaja dva teritorija Vilno in Bialostok v eno celoto pod imenom Litva in Vilna je glavno mestno. Poljski silni nasprotujejo temu, ker zahtevajo okrožje Bialostok-Grodno za svojo državo.

Na zapadu hoče Nemčija razkroti Belgijo v dva dela: Flandrijo in Valonijo. Usoda zadnjega dela ter prevladuje francosko prebivalstvo, se ni odločena, toda za Andrijo pravijo, da bo avtonomno pod pogojem, da odstopi Nemčiji obrežje in Antwerp, ki bo pod alno kontrolo nemške armade mornarice. Nemčija ima tudi željo, da direktno ali indirektno sekretirja industrijskega območja Briey-Longwy v severni Franciji, kjer so zeleni rudniki.

Anglijska zbornica je izrekla, da uprino vlasti Lloyd George. London, 14. februar. — Burna dežela v angleški nižji zbornicici, ki izvala ostro kritiko sedanja vlade vodil tajnih zaključkov na večni konferenci v Versaillesu zadnji mesec, je bila končana sodi, ko je zbornica s 129 glasovi proti 28 izrekla zaupnico vodju Georgu in njegovi vlasti.

Radikalec Richard Holt je odlagal, da zbornica obžaluje, da vlada ne zaupa ljudstvu svakijučkom. Za hip je pretela ministrica krize in lord Cecil odprt povedal, da bo vinda remirala, ako zbornica sprejme odlog. Predlog je pa bil poražen veliko večino; zanj so glasovali vsemi socialisti.

Ameriške vesti.

TRA KAZEN ZADELA PRO-FITARJE.

New York, N. J. — Živilska učava je odtegnula oblastveno dojenje tvrdki B. Buff & Son za vojne. Tvrda je tržila s plemenom in kokosimi jajci.

Tvrda je obtožena, da je proizvajala kokošja jajca po 51 centov, kar je vlastna določila, da stanejo jaje po 40 centov.

ED JE POGNAL LADJO NA OBREŽJE.

Ullantsko pristanišče. — Španski parnik Serantes, naložen z ženami, zavijejoči pristan, je začel ed takoj silno ledeno polje v zunjem pristansu, da ga je led primil k obrežju. Parnik je dobil tri preece hude poškodbe. Tako so odrinile na pomoč vlačilne rde, ki so ga spravile v zelo vodo, kjer je nastrelil na ženine, da se ne pogreze. Prevara je dognala, da je bilo močno kodovalo in da ni za rabo. Ladja na parniku so polna.

Ullantsko pristanišče. — Španski parnik Serantes, naložen z ženami, zavijejoči pristan, je začel ed takoj silno ledeno polje v zunjem pristansu, da ga je led primil k obrežju. Parnik je dobil tri preece hude poškodbe. Tako so odrinile na pomoč vlačilne rde, ki so ga spravile v zelo vodo, kjer je nastrelil na ženine, da se ne pogreze. Prevara je dognala, da je bilo močno kodovalo in da ni za rabo. Ladja na parniku so polna.

SMRAD IZ VIJEJE DRUŽBE.

Chicago, III. — Fauchon De Beatrix se bo moral vrnil na zahodno denverško oblasti v Denver, da izpove, na kakšem način je bila mrs. Harry T. Nolan oropana za diamante.

Ta rop je že dvignil precej prahu med boljšo denversko družbo. Mrs. Nolan je bila opolenjena za \$4,000 diamantov v neki krmi, ko se je tam nahajala v družbi nekega duhovna, kateremu so baje za kazen že vzeli "Zegne".

Radi tativne je bil aretiran neki denverski mestni detektiv. Ali s tem še ni škandal končan. Sodili so, da bo Nolanova molčala o ropu, ker pripada v "boljšo" družbo in je bila ob času tativne v krmi za nekim duhovnom. Toda zmotili so se. Nolanova je govorila, meh je počil in zadišalo je neprjetno.

"Gospodčni" Fauchon seveda ni vič, da se mora vrniti v Denver. Zagrožena je, da bo zasmrtilo v Denverju, da si bodo viti tičali nosove.

Kolikor je znano, so maršal Hindenburg, general Ludendorff in kronprinc izdelali mirovni program za Nemčijo in cesar Viljem II. dr. Kuehlmann sta ga odobrili. Ta program je sledil:

Na vzhodu se razstegne nemška ceja do Nareva in Njemens in zazema trdnjava Novo Georgievsk, sicer Grodno in Kovno s prisnežnjimi Litva, Kurlandija, Livenja in Estonija, iz katerih naravnih Nemčija avtonomni protektotat, ki ji bo služil za vir potreb in v bodočih vojnah. Vprašanje Poljske je prepričeno Avstriji in morda Ukrajini.

Ludendorff je uredil meje med Litvo in naredbo dne 1. februarja, ki spaja dva teritorija Vilno in Bialostok v eno celoto pod imenom Litva in Vilna je glavno mestno. Poljski silni nasprotujejo temu, ker zahtevajo okrožje Bialostok-Grodno za svojo državo.

Na zapadu hoče Nemčija razkroti Belgijo v dva dela: Flandrijo in Valonijo. Usoda zadnjega dela ter prevladuje francosko prebivalstvo, se ni odločena, toda za Andrijo pravijo, da bo avtonomno pod pogojem, da odstopi Nemčiji obrežje in Antwerp, ki bo pod alno kontrolo nemške armade mornarice. Nemčija ima tudi željo, da direktno ali indirektno sekretirja industrijskega območja Briey-Longwy v severni Franciji, kjer so zeleni rudniki.

Anglijska zbornica je izrekla, da uprino vlasti Lloyd George.

London, 14. februar. — Burna dežela v angleški nižji zbornicici, ki izvala ostro kritiko sedanja vlade vodil tajnih zaključkov na večni konferenci v Versaillesu zadnji mesec, je bila končana sodi, ko je zbornica s 129 glasovi proti 28 izrekla zaupnico vodju Georgu in njegovi vlasti.

Radikalec Richard Holt je odlagal, da zbornica obžaluje, da vlada ne zaupa ljudstvu svakijučkom. Za hip je pretela ministrica krize in lord Cecil odprt povedal, da bo vinda remirala, ako zbornica sprejme odlog. Predlog je pa bil poražen veliko večino; zanj so glasovali vsemi socialisti.

LETALCI PONESREČUJU.

Fort Worth, Tex. — Z letalom je padel na tla 19-letni lajtnant Peyton C. March jr., sin generala Peyton C. Marcha. Pri padcu je dobil tako teške poškodbe na glavi, da jim najbrži podleže.

Iz Memphisa, Tenn., poročajo,

da sta ponarsrečila letalska vajenca T. C. Rogers in P. B. Cooley.

V zadnjih višinah sta udarila skupaj pri poletih, za vaje. Oba sta mrtvi.

Iz Lake Charlesa, La., je došla vest, da je smrtno ponesrečil L. F. Plummer, lajtnant v letalskem zboru. Njegov spremjevalec inženir Charles E. Cummings je zabil teške poškodbe.

VELIK PROFIT V JEKLARSKI INDUSTRIJI.

New York, N. J. — Po lastnem poročilu je Republic Iron & Steel kompanija v letu 1917 napravila \$29,071,907 dobička. V prejšnjem letu je družba imela le \$16,544,635 profita.

BRAT SE JE ŽRTVOVAL ZA BRATA.

New York, N. J. — Sedemletni Anthony Ross je utonil, ko je letel rešiti svojega devetletnega brata Jamesa. Dečka sta se igrala na ledu v zalivu Jamica, ko se je naenkrat vdrl led pod nogami Jamesa. Deček je pričel kričati in njegov mlajši brat, ki je bil oddaljen od njega do petdeset stopinj, mu je takoj hitel na potev.

Bakerjeva predloga ustvarja novo kategorijo letalcev, kateri bodo dodeljeni sposobni civilisti, ki bodo dobivali \$150 na mesec.

FREDNO KUPITE KAJ, ZOLANITE SE V SLOVANSKEM ODELJU KATERI SE NAMAJA V PRITLIJU, RAVNO NAPROTOF PRI STOPNIČAH.

The ROSENBAUM co.

PITTTSBURGH, PA.

ZAKO Grav Trading Stamps in Addition to

BEST VALUES.

ENO LETO PORODČEN, A VIDEL JE ZENO LE TRI KRAT.

Denver, Colo. — Po kolejarju sta William A. Ross in njegova žena nad leto dni uživala sladost zakonskega jarma. Toda kolejarji lažajo, kadar imajo opraviti z ljubeznijo.

Dne 22. januarja 1917 sta Ross in gđd. Edith Reis postalna mož in žena. S strategično poteko sta se umaknili Maurice A. Wogan in njegovi ženi, varuhoma neveste, in porodila sta se v Castle Rock. Tako po poroki se je Ross vrnil z nevesto na njen dom in je upal, da dobi odpuščenje in blagoslov varuhov.

Iztrgali so mu nevesto iz rok in ed tega časa je bil soprog le po imenu. Zanemarjal je svoj posel v Kansas City in se klatil okoli Woganova doma, da njame pogled svoje neveste, toda zmanjša varuh sta mu dovolila, da le trikrat vidi svojo nevesto in že takrat v njiju navzočnosti.

Rossu je pričela stvar predsednik, ki je začuval, da je Denver mestno. Če meni zaslišijo kot pričo, bom napomnila učesa. Če mislim, da iz mene napravijo greino kožo, tedaj so dašči od resnice. Vremem se in povredila bom podrobnosti, ki jih vam, kako policije varuje malopridneče, kako policije varuje 'alepe pujske' — Denver, saj veste, je suho mesto — in kar je političarji vladajo ta kraj."

Malo kasneje je pa z ognjem dodala. "Eja, govorite o odpadilih. Kako živi denverska družba in kako se vodi denverska politika, kaj takega še niste ditali v knjigi.

Bila sem tam in vem. Bila sem z njimi pri vinskih prireditvah, no imena prihranim do Denverja. Mojke in žene.

Denver, Colo. — Neki mrtveček in dva živa so bili pozvani na sodišče, katerih bivališča niso znana oblastim, da dokazejo, zakaj naj ne plačajo kot poroki \$15,000 poročnika za obsojena Graka, ki sta jo popihala, ko sta bila prosta.

Grka John Chengas in Peter Horous sta bila obsojena radi hudoštev, o katerem se ne govoriti v dostojni družbi, na deset do dvanajst let ječe.

Izpuščena sta bila na prostvo, ko sta polodila vsak \$7,500 poročnika.

Poročnika za nju so podpisali njih rojaki Frank S. Fortuna, Nick Contos in William H. Rohrer. Chengas in Horous sta pobegnili in sta se vrnila v Grako. Oblasti niso mogle najti ubežnikov, da nastopita kazen, ko je višje sodišče razsodilo proti njima, in vložena je bila utoga proti poročnikom, da plačajo poročstvo. In zdaj so pronašli, da je Rohrer umrl, Fortune in Contos sta pa pobegnila.

Grka John Chengas in Peter Horous sta bila obsojena radi hudoštev, o katerem se ne govoriti v dostojni družbi, na deset do dvanajst let ječe.

Bell Telephone Cedar 2388.

543 E. Ohio Street,

N. Y. PITTSBURGH, PA.

Liniment.

Za dobro in uspešno domačo rabi bi moral vnosno imeti to zdravilo vsake družine, kajti to zdravilo kmalu odpravi bolezina v prisih, v krihu, v kolku, ali kjer koli si se bodi, da so to bolezni nista vred revmatizma, ali prehoda.

Severa's
Gothard Oil

(Severovo Gothardsko olje) je znano kot izborno maslo pri zdravljenju revmatizma, okrevosti udov, hrabobola in krvte. To je zelo uspešen lek, ki je načelno naj bi imelo pri rokah vsake družine. Natančna navodila so označena na stiklenici.

Cena 50 in 60 centov.

Na prodaj v vseh lekarjih.

RAD BI IzVEDEL.

za svoja dva brata in dve sestri Kastelic. Še pred 18-imi leti so se nahajali v Evelethu, Minn. Do ma so iz Vrha pri Pijavi Gorici na Dolenjskem. Če kdo cenjenih rojakov ve za njih sedanje naslove, prosim, da mi jih naznami, ali naj se mi pa sami prijavijo. Imam jim poročati veliko važnega in žalostno vest. Naslov je: John Kastelic, P. O. Box 18, Klein, Mont.

(Feb. 13—14—15.)

DR. JOS. V. GRAHEK

edini slovenski zdravnik in ranocnik v Pennsylvaniji. Zdravi vse otročje, ženske in moške bolezni.

Uradne ure so: 10 ure zgodaj do 2 ure popoldan.

Bell Telephone Cedar 2388.

543 E. Ohio Street,

N. Y. PITTSBURGH, PA.

12 N. Michigan, Chicago, Ill.

SLAMNIKARICE POTREBUJU JEMO.

Slamnikarice dobre dobre dežele in sezona je dolga. Do račna plača. Pridite pripravljene na delo. Zglašite se na 8m nadstropju pri United Hat Works Mfg. Co.

12 N. Michigan, Chicago, Ill.

HAPRDEK.

"Prosveta" piše na blagostanje ljudstva. Ako se strinjate z njenimi idejami, podpirajte trgovce, ki oglašajo v Prosveti. V zalogi imam vas za vsakdanje potrebnosti po smerni senci.

ANTON HORNIK,

Kennison, Pa.

Kaj pravi predsednik Pitburškega okraja United Mine Workers of America, o premogorovih North Penn. Coal Co.

"Jaz vsem iz moje lastne skočnje, da Kaylor premogorovi, last North Penn. Coal družbe se drže strogo uniskih predpisov in veliko število premogarjev mi je reklo da so prav zadovoljni delati za to družbo."

Philip Murray.

Ali hočete boljše priporočilo, kot je to od samega uniskega predsednika.

Ta premogorov je med onimi redkimi, ki ne odlagajo ljudi iz dela vred pomankanja vozov to pa, ker oni

NE DA SE PREVARITI!

Vasevoigrje v treh dejanjih.

Spisal Bibin Kristan.

(Pravice ponatis in pravoda pridržana. Za pravico uporabite se je obvezni do avstrijskega "Prosvete".)

(Konec)

Petelinček: Kaj ne veš, da je rečeno: "Sreča te boste, um ti je dan!" Uma imam že dovolj, torej je treba le, da me še sreča najde.

Bučar: Pojdij se soliti!

Petelinček: Nisi dobre volje, ali? Kaj te je pa pislilo?

Bučar: Zdi se mi, da je ves svet sama sleparija. Sami lažnici hodijo okrog.

Petelinček: Tebe vendar ne more nihče nalagati. Saj se ne daš.

Bučar: Sam ne vem, kako se je zgodilo. Ampak tista umetnica, ki je bila tukaj, ne stanejo tam, kjer je rekla in nima tiste telefonske številke, ki jo je rekla.

Petelinček: To se pravi, da si telefoniral, pa nisi dobil odgovora, in da si jo iskal, pa je nisi našel. To nič ne pomeni. Pri telefonu so ti morali dali napšeno asezo, doma te pa niso pozvali. Vsi veliki umetniki in umetnice delajo tako. Zataje se, drugače ne bi imele nikoli mislu. Nič se ne vznemirjava; kmalu jo boš videl. Še danes.

Bučar: Kako pa veš ti to?

Petelinček: Da le vem. To je menda dovolj.

Želod (pride): Malo sem se zakasnil. Ali že dolgo čakaš?

Bučar: Seveda čakam. No, ali si prinesel niste papirje?

Želod: Do ti povem po pravici, nisem.

Bučar: Da bi te strela nebeška!

Špela (vstopi): Tukaj sta torej oba sleparja skupaj. Goljufa namazana, ki sta učila hudiču iz torbe —

Petelinček (zelod v besedo): Ustavi, Špela, ustavi. Drugače bo povodenj, da utonemo vsi v njej. (Konec vstopi neopazena.)

Špela: Zapreti vaju dam oba —

Bučar: Zakaj nisi prinesel papirjev?

Špela: Jaz ne maram za te sleparke papirje.

Želod: Počakajta vendar —

Bučar: Komu si dal delnice namesto meni?

Neda: Najbolje je, da grem po policista.

Petelinček (zakriči): Bomba!

(Vsi se ustraijo, obmolknijo in skočijo vsak na drugo stran.)

Petelinček: Hvalabogu! Brez bombe človek res ne pride do besede. Zdaj pa da bo mir, sicer se pokaže Petelinček v jezi. (Bučarju): Kaj hočeš ti?

Bučar: Svoje delnice. Zase in za Špelo.

Petelinček (Špeli): Kaj hočeš ti?

Špela: Svoj denar od teh sleparjev.

Petelinček (Neda): Kaj pa ti?

Neda: V ječa s tem goljurom!

Petelinček (Želodu): Kaj pa ti naposled?

Želod: Do besede bi rad prisel, to je vse.

Petelinček: Torej imaš besedo, drugi pa molčite.

Želod: Da vam povem po pravici, bodite vsemi vam skupaj, da vam ne dam tistih papirjev. Ne morem vam jih dati tudi če bi hoteli, ker sem jih vse skupaj poslal nazaj družbi.

Bučar: Po kakšni pravici?

Želod: Tiste delnice niso vredne piškavega orha.

Bučar (sočasno): O prekanjeni goljuf!

Špela: Ti sleparski slepar!

Petelinček: Mir!

Želod: Saj sta ob pamet. Obvarovati ju hočem goljufije, pa me zmerjata.

Neda: Zakaj si pa prodajal papirje, če si vedel, da niso za nič?

Želod: No, takole je: Da niso za nič, tega sam nisem vedel takoj. V prodajo sem jih moral vzeti, ker sicer ne bi bil dobil nekih drugih agentur. Zdaj sem pa dobil službo v Bostonu, pa življem na vse agenture.

Bučar: Pa ravno mene si hotel namazati?

Želod: To je pa tako, Bučar. Vsak se ne da, ti se pa daš.

Bučar: Tristo kosmatih! Jaz da se dam!

Želod: Ti, Bučar, ti. Vai so to vedeli.

Neda: Če je pa taka, ti je pa čisto prav, Tony.

Kraljica Dagmar.

Zgodovinski roman. Spisal Beneš Trebitsky.

DRUGI DEL.

V ZEMLIJI KRVNIH SORODNIKOV.

(Nadaljevanje.)

Naenkrat so se vrata odprla, in na pragu je obstal postaren mož, po barvah vojvodski sluga.

Otokar se je hitro dvignil in sedel ob obok po mehu.

"Blagovoli mi odpustiti mojo smrto, gospod..."

"Kako se draneč!"

"Ker te častim..."

"Nikdar te še nisem videl..."

"A jaz sem slikal o tebi..."

Sluga je govoril late narečje, kakor oni starec, ki je rekel, da se ni rodil in da nikdar ne umre; držal se je že v sredo sobe. Roko je drial na ustnicah, dajajoč premislu popolnoma jasno znamenje.

"Gospod, tu nisi na varzem!"

Špela: Prav ti je, ti modra buča. Ampak zdaj mi vrnji moje stotake, pa hitro!

Bučar (prestrašen): Tvoje stotake?

Špela: Kaj misliš, da jih bom tebi pustila? Tega bi se mi manjkalo!

Fany (vstopi): Vsi skupaj. To je lepo.

Bučar: Veš kaj, Špela, pridi po svoj denar pozneje. Zdaj nas je preveč skupaj za take kupčiske opravke.

Špela: Kaj pozneje? Zdaj hočem svoj denar. Zdaj, zdaj, ali pa grem naravnost po policista.

Bučar: I, kaj pa misliš. Saj te nočem oganjujati.

Špela: Zakaj torej ne bi vrnil takoj?

Petelinček: Ej, Bučar, kaj si porabil? Saj se ti ne manjka denarja.

Bučar: Kaj pa ti veš?

Petelinček: No, zdaj se je že posušil. Kar iztisti blagajne vzemi —

Bučar: Kdo ti je pa povedal?

Petelinček: Bogastva te vendar ni treba biti sram. Naj veš svet.

Bučar: Seveda ne sram. Ampak —

Špela: Ali pride depar, ali pride policist?

Bučar (se ustrasi njene odločnosti): V bojem imenu. (Gre po "denarno mašino" in jo postavi na mizo.)

Petelinček: Trenotek počakaj, preden začneš pobirati. (Potlači vse navzoče k steni, in položi prst na usta, češ, da naj molče; odpre vrata zadnje sobe, obenem vzame neopazeno revolver iz žepa.) Prosim, gospoda. (Iz sobe pridejo plaho Estrella, Misoris in Spazoni.)

Petelinček: Predstavil jesi zdaj ne bom. Bučar, tukaj je tvoja umetnica. Dejal sem ti, da jo boš videl. Ampak tudi s svojo ljubeznijo počakaja za pozneje. Gospoda, zdaj bomo videli, kako se dela denar.

Bučar: Molči! Molči!

Misoris: To je nasilstvo.

Estrella: Mr. Bussar, ali ste gentleman? Kako se obnaša gentleman v damski družbi?

Spazoni: Tukaj nimamo ničesar več iskat. Pojdimi, Miss Estrella.

Petelinček (pokaže revolver): O, našemu uljudnemu vabilu se pač ne izognete. Bučar — štej denar.

Bučar (akuša premagati svojo zadrgo, začne vrteti kolese na "mašini", pa všeč iz nje razrezan časopisen papir. Široko zastja, zakliče nekaj nerazumljivega, potem mu omahnje roke.)

Petelinček: Gospoda, to je stroj za izdelovanje pravega denarja. Tukaj vidite, kakšen je novi denar.

(Navzoči se spogledujejo.)

Neda: In to si ti kupili, bedsk prizmojeni?

(Vsi se smejojo. Estrella s tovarši se hoče izmuzniti.)

Petelinček (jih ustavi): Malo potapljenja, prosim. Jaz nisem policist. Če so vam namenjene vidišice, pridejte tudi brez mene tako visoko. Ampak zdaj vrničte denar.

Bučar (Estrelli): In vi, s takim nedolžnim obrazom, pa še umetnica —

Neda: In ti s svojo modro in premodro glavo.

Petelinček: Urno, urno, gospoda! Oditejte!

Čim prej je opravljeno, tem prej si oddahnete.

Misoris (pogleda Estrella, ki skomizgne, in Spazoni, ki z vdihom prikima): Lasko bi rekli: Kupčija je kupčija in kar je prodano, je prodano. Ampak kne bomo se tepli in prepričali. (Seže po listnico.)

Petelinček: Saj je igrača za vas. Mašino imate, pa si lahko napravite miljone.

Estrella: Vi ste vsega krivi. Če ne bi bilo vas, ta puhioglavce nas ne bi bil nikdar dobil.

Bučar: Torej sem z denarjem.

Misoris (mu odteče denar).

Petelinček: Ali je prav?

Bučar: Prav je!

Petelinček: Gospodinja umetnica se ne potrušti več dobro v naši družbi. Miss Estrella, po domače Mica Medvedova, vam in vašim tovaršim je prosta pot.

Estrella (ga začudenog pogleda; on spremi vse tri do vrat. Ko odide vstopi.)

Pivodič: Nežka, vino sem pripeljal. Sama ga lahko pokusi.

Neda: Zdaj verjamem, da bo vino all right.

Pivodič: A jaz?

Neda: Tudi ti boš all right — za tisto, kateri boš všeč.

Špela (Bučarju): Denar.

Bučar (ji izroči denar, potem se vzravnava. Ponosno): Ali smo jimi zasolili, kaj?

(Zagrinalo.)

Slovanom — toda že nikjer ga pogled na nekdanjo, zdaj pokončano slavo ni prevzel tako kakor danes.

(Dalje prihodnjih).

Praktičem: "Kako ti vgača tvorja male sestrica?" vpraša zdravnik petletnega Miheja.

"O, zelo mi ugaja," odgovori dečko, "le to mi ne gre v glavo; čemu je treba kupovati takata deteta, ko še je drznil njega samega skrivati proti cesarskemu veličanstvu."

Ko je vojvoda končal to pismo in ga započel s svojim pečatom, je bila že temna noč in Premisl Otokar se je bližil s svojo sopropago in hicerje meji brusniškega vojvodstva. Njegova družina je bila pomnožena za jednega spremljevaleca, ki jim je po neznanem kraju kazal pot — za onega, ki je prikel knesa svarit.

Henrik Lev se je veselil jutrišnjega dneva, ko bo lahko vasi deloma maščeval Gunzelina nad slovensko kryjo. Toda zelo se je zmotil. Ko je odpril sobo, v kateri je bila pomnožena za jednega spremljevaleca, ki jim je po neznanem kraju kazal pot — za onega, ki je prikel knesa svarit.

Henrik Lev se je veselil jutrišnjega dneva, ko bo lahko vasi deloma maščeval Gunzelina nad slovensko kryjo. Toda zelo se je zmotil. Ko je odpril sobo, v kateri je bila pomnožena za jednega spremljevaleca, ki jim je po neznanem kraju kazal pot — za onega, ki je prikel knesa svarit.

Henrik Lev se je veselil jutrišnjega dneva, ko bo lahko vasi deloma maščeval Gunzelina nad slovensko kryjo. Toda zelo se je zmotil. Ko je odpril sobo, v kateri je bila pomnožena za jednega spremljevaleca, ki jim je po neznanem kraju kazal pot — za onega, ki je prikel knesa svarit.

Henrik Lev se je veselil jutrišnjega dneva, ko bo lahko vasi deloma maščeval Gunzelina nad slovensko kryjo. Toda zelo se je zmotil. Ko je odpril sobo, v kateri je bila pomnožena za jednega spremljevaleca, ki jim je po neznanem kraju kazal pot — za onega, ki je prikel knesa svarit.

Henrik Lev se je veselil jutrišnjega dneva, ko bo lahko vasi deloma maščeval Gunzelina nad slovensko kryjo. Toda zelo se je zmotil. Ko je odpril sobo, v kateri je bila pomnožena za jednega spremljevaleca, ki jim je po neznanem kraju kazal pot — za onega, ki je prikel knesa svarit.

Henrik Lev se je veselil jutrišnjega dneva, ko bo lahko vasi deloma maščeval Gunzelina nad slovensko kryjo. Toda zelo se je zmotil. Ko je odpril sobo, v kateri je bila pomnožena za jednega spremljevaleca, ki jim je po neznanem kraju kazal pot — za onega, ki je prikel knesa svarit.

Henrik Lev se je veselil jutrišnjega dneva, ko bo lahko vasi deloma maščeval Gunzelina nad slovensko kryjo. Toda zelo se je zmotil. Ko je odpril sobo, v kateri je bila pomnožena za jednega spremljevaleca, ki jim je po neznanem kraju kazal pot — za onega, ki je prikel knesa svarit.

Henrik Lev se je veselil jutrišnjega dneva, ko bo lahko vasi deloma maščeval Gunzelina nad slovensko kryjo. Toda zelo se je zmotil. Ko je odpril sobo, v kateri je bila pomnožena za jednega spremljevaleca, ki jim je po neznanem kraju kazal pot — za onega, ki je prikel knesa svarit.

Henrik Lev se je veselil jutrišnjega dneva, ko bo lahko vasi deloma maščeval Gunzelina nad slovensko kryjo. Toda zelo se je zmotil.